

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Dariusz Kala

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora del. do Prokuratury Krajowej Anety Orzechowskiej
w sprawie **W. A.**

dot. odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 27 października 2023 r.,

kasacji wniesionych przez pełnomocników wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z dnia 14 września 2022 r., sygn. akt II AKa 261/21,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 22 września 2021 r., sygn. akt II Ko 55/17,

**uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu w pkt. 2
i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 września 2021r. Sąd Okręgowy w Koninie (sygn. akt II Ko 55/17) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy W. A. kwotę pięćset osiemdziesiąt tysięcy trzysta czterdzieści złotych stanowiącą odszkodowanie z tytułu wykonywania wobec niego niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w sprawie o sygnaturze akt II K [...], a następnie II K [...], Sądu Okręgowego w G. w okresie od 16 stycznia 2007 roku do 17 lutego 2009 roku wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku. W pozostałym zakresie wniosek oddalono. Wyrok zawierał również stosowne rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie, w części oddalającej wniosek, wywiedli pełnomocnicy W. A.. Adwokat R. M. zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, tj. :

a) art. 170 § 1 pkt 5 kpk w zw. z art. 193 § 1 kpk i art. 201 kpk w zw. z art. 167 kpk, na skutek oddalenia wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii nowego biegłego z dziedziny rachunkowości, ewentualnie o przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej w sytuacji, gdy pierwotna opinia przeprowadzona przez biegłego T. B. nie przedstawiała żadnych ustaleń dotyczących wyliczenia szkody w majątku wnioskodawcy, a wobec istnienia sprzeczności między w/w opinią, opinią J. K. oraz opinią prywatną biegłych K. i C. zaistniała konieczność rozstrzygnięcia powstałych wątpliwości co do przyjętej metody badawczej oraz wysokości wyliczonej szkody;

b) art. 410 kpk w zw. z art. 7 kpk w zw. z art. 201 kpk polegające na uznaniu opinii biegłego J. K. za w pełni wiarygodną i całkowicie przydatną do rozstrzygnięcia sprawy, gdy tymczasem opinia ta była niepełna, albowiem swoim zakresem nie obejmowała wyliczeń wartości szkody poniesionej tytułem utraconych korzyści, a przez to oparcie orzeczenia w przedmiotowej sprawie tylko na części materiału dowodowego, z pominięciem dowodów, które prezentowały powstałą szkodę w zakresie obejmującym tracone korzyści, co stanowiło skutek przekroczenia granicy swobodnej oceny dowodów, podjęcie tej oceny w sposób dowolny, sprzeczny z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego w sposób uniemożliwiający ustalenie prawdy obiektywnej i sformułowania w ramach tej oceny niesłusznych merytorycznie

wniosków. W konsekwencji postawionych zarzutów pełnomocnik, opierając się na treści art. 437 § 1 i 2 kpk wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie wniosku w całości, ewentualnie uchylenie wyroku Sądu I instancji w zaskarżonej części i przekazane sprawy Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Adwokat A. K. zarzuciła:

- 1) istotne naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez dowolną i wybiórczą ocenę dowodów oraz ustalenia sprzeczne ze zgromadzonym materiałem dowodowym, prowadzącą do przyjęcia, że szkoda wnioskodawcy spowodowana długotrwałym, tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy nie może odnosić się do wartości dochodowej jego majątku, nie obejmuje utraty wartości wszystkich zabezpieczonych w toku śledztwa ruchomości oraz utraconych korzyści, a wynikającą z przyjęcia, że:
 - a) zeznania wnioskodawcy są wizjami zmierzającymi do uzyskania wysokiego odszkodowania od Skarbu Państwa,
 - b) zeznania T. M. są nieprzekonujące i mało wiarygodne,
 - c) twierdzenia wnioskodawcy dotyczyły rozpoczęcia działalności i osiągania wysokich zysków z tytułu produkcji styropianu w spółce [...] sp. z o.o.
 - d) twierdzenia wnioskodawcy dotyczyły uzyskiwania dochodów w spółkach [...]1 i [...] 2 sp. z o.o.,
 - e) pozostałe ruchomości zabezpieczone w śledztwie przeciwko wnioskodawcy nie utraciły na wartości,
 - f) opinia prywatna W. K. (pisemna i ustna) oraz Z. C. (pisemna) jest opinią „życzeniową”, i nie zasługuje na walor wiarygodności,
 - g) niepełna dokumentacja księgowa dyskwalifikuje ją jako dowód w sprawie,

h) podejście dochodowe w ramach szacowania nieruchomości inwestycyjnych świadczy o tym, że wycena ma charakter subiektywny, zbieżny z oczekiwaniami wnioskodawcy i pozbawiony umocowania w faktach,

i) braku rozpoznania szeregu wniosków dowodowych wnioskodawcy,

j) braku rozpoznania wniosku Prokuratora o dopuszczenie uzupełniającej opinii T. B. i wyliczenie hipotetyczne zysków przy przyjęciu kilku wariantów - od najmniej optymistycznego do najbardziej korzystnego,

oraz pominięcia dowodów zgromadzonych w aktach postępowania przed Sądem Okręgowym w G. (II K [...]) oraz pominięcia oceny dowodów z pisma A. P. i dokonanego przez niego w 2005 roku planu finansowego kontynuacji przedsięwzięcia inwestycyjnego dotyczącego uruchomienia produkcji styropianu,

2) istotne naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. poprzez przyjęcie za wiarygodne wyliczeń biegłego J. K. w opinii z dnia 22 czerwca 2021 roku, podczas gdy w razie uznania za miarodajną metodologię wyceny zastosowaną przez tego biegłego, Sąd winien był odjąć wartość nieruchomości z roku 2006 od ich wartości w roku 2009, albowiem do tymczasowego aresztowania wnioskodawcy doszło w styczniu 2007 roku,

3) naruszenie przepisu art. 322 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, i przyjęcie, że to wnioskodawcę obciąża brak należytego zabezpieczenia dokumentacji księgowej prowadzonych przedsięwzięć w czasie jego tymczasowego aresztowania, podczas gdy wnioskodawca przedstawił wnioski dowodowe oraz dane umożliwiające Sądowi oszacowanie szkody jako odpowiedniej sumy według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy,

4) naruszenie przepisu art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosków dowodowych wnioskodawcy o powołanie innego biegłego z zakresu wyceny przedsiębiorstw oraz o opinię uzupełniającą biegłego E. R. a także dane i dowody z banku X S.A. (obecnie Y), z powołaniem się na przewlekłość postępowania, podczas, gdy wnioski te składane były adekwatnie do aktualnej sytuacji procesowej i wynikały z potrzeby ich powołania na konkretnym etapie procesu wobec treści materiału

dowodowego zbieranego sukcesywnie w sprawie, a także były wnioskami istotnymi merytorycznie,

5) naruszenie przepisu art. 554 § 4 k.p.k. w zw. z § 16 i § 15 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie, poprzez jego niezastosowanie, i zasądzenie zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika z pominięciem nakładu pracy oraz innych wydatków, w tym kosztów dojazdu pełnomocnika do Sądu Okręgowego w Koninie.

Mając na uwadze powyższe zarzuty pełnomocnik wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Na skutek złożonych apelacji Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 14 września 2022 roku, w sprawie zawisłej pod sygnaturą akt II AKa 261/22, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Koninie w ten sposób, że podwyższył zasądzone odszkodowanie do kwoty sześciuset szesnastu tysięcy trzystu czterdziestu złotych, a w pozostałym zakresie utrzymał go w mocy oraz orzekł o kosztach postępowania odwoławczego.

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 września 2022r., w części oddalającej wniosek wnieśli pełnomocnicy W. A.. Adwokat R. M. zarzucił:

- rażącą obrazę prawa procesowego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj., art. 433 § 2 w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., polegającą na lakonicznym odniesieniu się do zarzutów apelacji, nierozpoznanie ich merytorycznie, nierozważenie wartości szkody poniesionej tytułem utraconych korzyści oraz braku prawidłowego ustalenia rozmiaru szkody wyrządzonej wnioskodawcy tymczasowym aresztowaniem, przy jednoczesnym zaniechaniu należytej argumentacji i prawidłowego uzasadnienia wyroku
- rażącą obrazę prawa procesowego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku tj., art. 440 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie, wskutek którego wnioskodawcy W. A. zostało przyznane od Skarbu Państwa odszkodowanie w zaniżonej wysokości, nieadekwatnej do rozmiaru szkody

Na skutek tych zarzutów pełnomocnik wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Adwokat A. K. zarzuciła rażące naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nienależyte, niezupełne i zawierające braki rozpoznanie zarzutu 2 apelacji, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, prowadząc do pominięcia okoliczności istotnych dla ustalenia rozmiaru szkody dotyczącej utraty wartości nieruchomości w całym 2007r. a nadto rażące naruszenie prawa materialnego – art. 361 k.c. w zw. z art. 322 k.p.c. i art. 558 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. poprzez pominięcie, że instytucja określona w art. 322 k.p.c. ma zastosowanie także do roszczenia o naprawienie szkody w postaci utraconych korzyści (czyli hipotetycznej), co spowodowało uznanie za niezasadne pozostałych zarzutów apelacyjnych. Mając na uwadze tak postawione zarzuty pełnomocnik zawnioskowała o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego oraz wyroku Sadu I instancji w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Prokurator, stosownie do treści art. 530 § 1 k.p.k., w odpowiedzi na kasacje pełnomocników wniósł o ich oddalenie, jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skargi kasacyjne wniesione przez pełnomocników okazały się częściowo zasadne, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 września 2022 r. w zakresie pkt. 2, tj. w części utrzymującej w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Koninie. Wypada zauważyć, że przepis art. 433 § 2 k.p.k. nakazuje sądowi odwoławczemu, by w toku kontroli instancyjnej rozważył wszystkie wnioski i zarzuty apelacji. Przepis art. 457 § 3 k.p.k. nakazuje z kolei, by w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego zawarto argumenty wskazujące na to, czym kierował się sąd wydając rozstrzygnięcie. To właśnie treść uzasadnienia zezwala na ocenę prawidłowości dokonanej kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. Zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 433

§ 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga więc nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, lecz także rzetelnego, a więc wnikliwego, wyczerpującego, ustosunkowania się do każdego z zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty zawarte we wniesionym środku odwoławczym za zasadne bądź też za bezzasadne (por. np. wyrok SN z 11 stycznia 2021, V KK 100/20, LEX nr 3112906, z 24 kwietnia 2018 r., V KK 384/17, OSNKW 2018, Nr 9, poz. 59; z 6 czerwca 2006 r., V KK 413/05, OSNKW 2006, Nr 7-8, poz. 76). Tego standardu w przedmiotowej sprawie nie dochowano, aczkolwiek wyłącznie w aspekcie zarzutu 2 zawartego w apelacji adw. A. K.. Uzasadnienie sądu odwoławczego nie odnosi się do niego, od strony merytorycznej, w należyty sposób. Brak w nim w szczególności jakichkolwiek konkretnych argumentów weryfikujących stanowisko pełnomocnika, jakkolwiek sąd nie uznał zasadności środka odwoławczego w tej części. Lektura fragmentu zawartego na str. 17 uzasadnienia wyroku sądu ad quem wiedzie wręcz do przekonania, że zarzut ten nie został prawidłowo zdekodowany. Sąd odwoławczy skupił się bowiem na okresie, za który przysługuje odszkodowanie, lecz stracił z pola widzenia relewantne okoliczności kauzalne, w szczególności to, że okres ten nie przekłada się na odpowiednie wyliczenia co do wysokości należnej kompensaty. Istotnie, jak zauważył Sąd Apelacyjny w Poznaniu, w przedmiotowej sprawie chodzi o odszkodowanie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy trwające od 16.01.2007r. do 17.02.2009r. Nie jest jednak trafną konstatacją, jakoby pełnomocniczka w uzasadnieniu apelacji nie wyjaśniła z jakich przyczyn oczekuje odszkodowania oraz za jaki okres. Ten zarzut apelacji zmierzał wszakże do tego, że wyliczenia dokonane przez sąd I instancji w oparciu o opinię biegłego pozostawały zaniżone o kwotę 190 082 zł, co wynika z pominięcia w obliczeniu roku 2007. Zarzut dotyczył więc de facto błędu natury arytmetycznej. Wizualizuje go nota bene tabela zawarta w opinii biegłego z dnia 22.06.2021r. Przyjęta przez biegłego metoda obliczeniowa polegała na tym, że do wartości nieruchomości w 2012r. biegły dodawał odpowiednio 5% za każdy rok wstecz, w celu ustalenia wartości nieruchomości w poszczególnych latach. Traktował to jako stały ubytek wartości nieruchomości. W konsekwencji do wyliczenia za rok 2007 (a ściślej rzecz ujmując od dnia 16.01.2007r., gdyż wówczas nastąpiło

rzeczywiste pozbawienie wolności W. A.) niezbędne jest porównanie wartości budynków do wyceny z końca 2006r. W ten sposób możliwe jest ustalenie wysokości odszkodowania za 2007r. Nieprawidłowo więc sąd odwoławczy skoncentrował się na różnicy pomiędzy listopadem 2006r. a styczniem 2007r., gdyż nie tego zarzut apelacyjny dotyczył. Argumentacja pełnomocnika nie była błędna, jak wywiódł sąd odwoławczy (vide s. 17 uzasadnienia wyroku SA w Poznaniu), albowiem wprost nawiązywała do metodologii biegłego i obliczeń dokonanych przez sąd meriti. Wymagała natomiast stosownej weryfikacji, głównie arytmetycznej. W tym pryzmacie zarzuty pełnomocników zawarte w kasacjach, odpowiednio w pkt. 1 kasacji adw. A. K. i w pkt. II tiret pierwsze kasacji adw. R. M., jawiły się jako zasadne. Trudno bowiem uznać, by należyte i szczegółowe odniesienie się do postawionych zarzutów apelacyjnych stanowił w zasadzie jeden lakoniczny akapit w treści uzasadnienia, będący jednocześnie wyrazem zupełnie innego, nietrafnego, postrzegania postawionego zarzutu.

W pozostałej części złożone kasacje nie były natomiast zasadne. Nie dochodzi bowiem do naruszenia reguł rzetelnej kontroli instancyjnej (art. 433 § 2 i art. 457 § 3 k.p.k.) w tych sytuacjach, w których złożony środek zaskarżenia był wprawdzie przedmiotem należytej analizy sądu ad quem, lecz jej wyniki nie sprostaly oczekiwaniom strony. Takie uwarunkowania – w omawianej części - wystąpiły w realiach niniejszej sprawy. Żaden z pozostałych zarzutów sformułowanych w apelacjach pełnomocników nie został, wbrew przyjętym w kasacjach założeniom, zignorowany, czy też niedostatecznie rozpoznany w toku postępowania odwoławczego. Jako niezasadny jawił się zarzut 2 kasacji adw. A. K., związany generalnie z naruszeniem art. 322 k.p.c., albowiem sąd odwoławczy przyjął, iż przepis ten na kwestionowanej apelacyjnie płaszczyźnie nie znajdował zastosowania (co pozostawało w zgodzie z art. 7 k.p.k.). Sąd odwoławczy poparł to odpowiednią analizą, sprowadzającą się in genere do tego, że dla zasądzenia odpowiedniej sumy tytułem utraconych korzyści niezbędne jest uprawdopodobnienie, że wnioskodawca utracił te korzyści. Tego natomiast wnioskodawca nie dokonał. Za tym stanowiskiem przemawiał w szczególności argument, że prowadzona działalność gospodarcza, jak wynikało z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, przynosiła straty. W kontekście zarzutu zawartego w kasacji adw. R. M. wskazać natomiast trzeba, że nie

doszło do obrazy art. 440 k.p.k. Sąd odwoławczy wszakże uwzględnił częściowo apelacje pełnomocników, a w efekcie zmodyfikował zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższył zasądzone odszkodowanie do kwoty 616 340 zł.

Okoliczność nienależytego rozpoznania zarzutu 2 zawartego w apelacji adw. A. K. implikowała jednakże konieczność uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w części utrzymującej w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Koninie i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Rozpoznając sprawę ponownie sąd ten przeprowadzi wnikliwą kontrolę apelacyjną zaskarżonego wyroku sądu pierwszej instancji w tej części i uwzględniając kodeksowe zasady, wyda orzeczenie wolne od stwierdzonych mankamentów.

D. P.

[ał]